Elinizdeki kitap, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinin 13-16 Ekim 2009 tarihlerinde gerçekleştirdiği ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER KADIN KONGRESİ'nde sunulan bildirilerin makaleleştirilmesi ile oluşmuştur.

Türk kadınının seçme ve seçilme hakkını alışının 75. Yıldönümü etkinlikleri çerçevesinde düzenlenmiş olan kongrenin amacı kadınları tarih içinde görünür kılmaya katkıda bulunmaktır.

Akademisyenlerin, siyasetçilerin, sanatçıların ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinin yer aldığı ve 18 ana konu çerçevesinde kadın konusunun tartışıldığı kongrede ana tema DEĞİŞİM ve GÜÇLENME olarak ön plana çıkmıştır.

Dört gün boyunca süren kongre iki açıdan çok önemlidir. Birincisi, konusunda uzman 65 davetli konuşmacı ile genç araştırmacıların buluşmasını sağlayarak farklı kuşaklar bir araya getirilmiştir. İkincisi, elli iki ülkeden gelen bini aşkın katılımcı ile daha önce Türkiye de yapılan kadın kongrelerinde üzerinde çok konuşulmayan alanlar tartışmaya açılmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını

21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar

Değişim ve Güçlenme

Cilt IV

INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY WOMEN'S CONGRESS 2009

21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar

Değişim ve Güçlenme

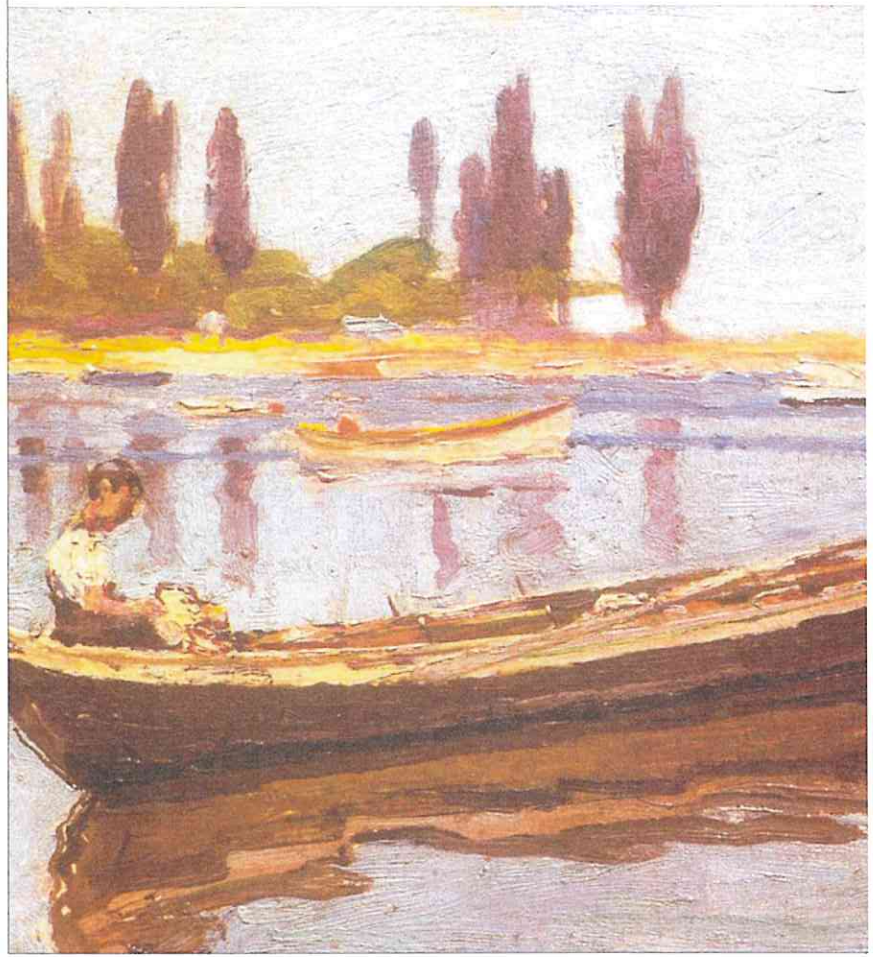

MEDYADA ÇAĞDAŞ KADIN SÖYLEMİ: "HAYDİ GEL BİZİMLE OL" ADLI SOHBET PROGRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Nüket Elpeze Ergeç

Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-TV ve Sinema Bölümü, Adana, Türkiye

nergec@cu.edu.tr nergec@gmail.com

Özet

Bu çalışma, feminist teorinin üçüncü aşamasının medya düzleminde yansımasını incelemektedir. Feminist akım teorik olarak belli aşamalarla anlatılır. Mills (2002), feminizmin tarihini kronolojik olarak farklı "üç dalga" ile açıklar. Günümüz "Üçüncü dalga" feminizm günlük, sıradan ve temel seviyedeki cinsiyet kimliğinin yeniden yapılandırılması ve belirli iletişim pratikleri ile ilişkilendirilmektedir. Mills'e göre üçüncü dalga feminizm sosyal yapısalcılık ya da post-yapısalcı feminizm gibi temel prensiplerden çok, birleştirici bir yapısal teoriyi ima eder. Ülkemizde üçüncü dalga feminizmde, kadının cinsiyet kimliğinin yapılandırılmasında kullanılan söylemler önemli bir faktör olarak karşımıza çıkar. Mills'in kastettiği üçüncü dalga feminizmde kadınların kimlik yapılandırmalarında çağdaşlık söyleminin, kadın için medyada nasıl inşa edildiği bu çalışmanın temel sorusudur. Feminist söylemlerin medyada çağdaşlık boyutuna eklemlenmesi, ulusal kanal NTV'de yayımlanan "Haydi Gel Bizimle Ol" programı örnekleminde incelenmiştir. Dört kadın tarafından sunulan ve konuların kadın bakış açısıyla tartışıldığı bu programda, ataerkil söylemlerin tersine çağdaş kadına bir çağrı ve yönlendirme söz konusudur. Kadına ait anlamlar dünyasına bir genişleme yarattığı ve bir karşı çıkışla sunulması nedeniyle var olan kadına dair yayım mesajlarından farklılık arz etmektedir. Bu farklılık ve feminist yaklaşımlarla ortaya konulan söylemler bu nedenle incelenmeyi hak etmektedir. Çünkü medya dünyasında ilk defa cinsel öğe olarak kullanılan, ötelenen ya da bir simge olarak kullanılan kadın anlatımının yerine, feminist söylemleri üreten bir yapım gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kadın olmanın genişletilmiş anlamları yanında, üretilen bu söylemlerin ataerkil söylemler üzerinden eklemlendiği bir bulgu olarak tespit edilmiştir. Çalışma, kadına ilişkin söylemlerin öncelendiği ortamlarda dahi, ataerkil hegemonyanın söylemlerinden uzaklaşılamadığını ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: Feminizm, Ataerkil Söylem, Çağdaşlık, Talk-Show, Eleştirel Söylem Analizi

MODERN WOMAN DISCOURSE IN THE MEDIA

Abstract

This study analyzes third stage of feminist theory, reflection on media. Theoretically feminist movement is explained via certain stages. Mills (2002) defines history of feminism through "three waves" which are chronologically different. Contemporary "Third wave" feminism is associated with restructuring of daily, ordinary and basic level gender identity and certain communicative practices. As stated by Mills, rather than basic principles such as social constructivism or post-constructivist feminism, third wave feminism refers to a integrative constructivist theory. Within our country in third-wave feminism, discourses employed in structuring gender identity of women stand as a vital factor. In this third wave feminism implied by Mills, modernism discourse in structuring women identity and the way it is structured in the media for women are the main inquiries of present study. Joining of feminist discourses into modernity dimension in media is exemplified through "Haydi Gel Bizimle Ol" talk show broadcasted on national channel NTV. In this program presented by four women and through the perspectives of women, as opposed to patriarchal discourse, there is a message and guidance for modern women. Since it creates an expansion towards a world of women-related meanings and it has an opposing attitude, it distinguishes itself from already existing women programs. These discourses which reflect this distinction and feminist approach thus deserve paying attention. Because in the media, this is the first time instead of employing a woman discourse that reflects women as a sexual object, or symbol or victim, a production that applies feminist discourses is on the stage. In present study, in addition to expanded meanings of being a woman, the finding that these discourses are joined from patriarchal discourse is also obtained. Present study puts forward that even in fields where women-related discourses are prioritized; patriarchal hegemony's discourses are still present.

Key words: Feminism, Patriarchal Discourse, Media, Modernity, Critical Discourse Analysis

Giriş

Çağdaşlık ya da modernite sübjektifliği ve ideolojik yaklaşımı içerdiği için oldukça tartışmalı bir konudur. Sosyologlar modernleşmeyi, eski zamanların toplum tipinden günümüzdeki toplum tipine doğru bir değişim olarak tanımlar. Modernlik, karşı gelenektir, sözleşmelerin, görenek ve inançların egemenliğinin sona erdirilmesi, tikelliklerden çıkarılarak evrenselliğe girme ya da doğal/durağan geleneksel yapıdan kurtulup akıl çağına adım atmadır (Kızılçelik ve Erjem, 1996; 385-86). Türk Dil kurumunun sözlüğünde "çağdaş" kelimesi "bulunulan çağın anlayışına ve şartlarına uygun olan, modern" olarak açıklanmaktadır. Türk toplum tarihinde çağdaş ve muasır kelimesi en çok Atatürk'ün söylevlerinde geçer. Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarından itibaren Türk toplumunun modernleştirme çabası olagelmiştir. Modern Türk toplumunu yaratmak için modern Türk ailesi ve modern Türk kadınları yaratma girişimi gözlemlenir. "Bizim toplumumuzun başarı gösterememesinin sebebi, kadınlarımıza karşı gösterdiğimiz ihmal ve kusurdan doğmaktadır" (1923) diyen Atatürk 5 Aralık 1934'de seçme ve seçilme hakkını kanunlaştırır. Modernleşme düşüncesinin hayata geçirilmesinde kadına verilen haklar önemli olmuştur. Cumhuriyetle birlikte gelen değişimler sonunda yasalar çerçevesinde kadınlar, eğitimde ve ekonomik etkinliklerde erkeklerle eşit haklarda yararlanmaya başlar. Ancak Berktay (2004)'ın değimi ile bu dönemde, Yeni Türkiye devletinin bağlarını kopardığı Osmanlı devletinin aksine, dine değil ulusa dayalıydı ve bu ulus bağını, en iyi, "yeni kadın"ın simgeleyeceği düşünülüyordu. Berktay'a göre, nasıl ki, kadınların tecridi, örtünmeleri, kamusal alandan dışlanmaları şeriat döneminin çarpıcı bir göstergesi idiyse, şimdi de yasal olarak eşit yurttaş kabul edilmeleri Cumhuriyet'in ayırt edici göstergesi olmaktadır. Berktay, her iki durumda da kadın, bir "gösterge", "simge" durumunda olduğunu belirtir (Berktay, 2004).

Sancar'a (2003) göre, modernleşme politikalarının içerdiği cinsiyet rejimi sayesinde araçsallaştırılan kadın, kimlikleri aracılığıyla din, aile, gelenek gibi alanlar, erkeklerin üstünlüklerini üretecek şekilde düzenlendi ve düzenlenmektedir. Modern aile tanımında ise kadınların eğitimli, bilgili ama fedekar ve ikincil konumu pekiştirilir (Sancar, 2003). Kemalist ideoloji kadına, batılılaşma-çağdaşlaşma bağlamında yaklaşır ve kadınları batılılaşma da bir imge olarak görür. Kemalist ideolojinin kadın protipi bazı geleneksel öğelerle batı tipi öğelerin bir sentezidir. Evini mükemmel bir şekilde çekip çeviren, çalışan, annelik yapan, toplumsal fonksiyonlarını yerine getiren, erkeğine karşı yumuşak ve sevecen davranan kadın tipi. Başka bir anlatımla, kadınlık özelliklerinden uzaklaşmamış, modern hayata uyum sağlayan, iyi eş ve fedakar anne (Saktanber, 1990). Berktay (2004), Cumhuriyet'in resmi ideolojisi kadınların kamusal alana çıkmalarından, meslek sahibi olarak ev dışında çalışmalarından yana olduğunu ama, dönemin kadın konusundaki algılamasına biraz daha yakından bakıldığında, gelenekselci kalıp ile modernleşmeci kalıp arasında, toplumsal cinsiyet rolleri açısından temel bir farklılık olmadığını belirtir.

Günümüzde çağdaş kadını olarak kabul edilebilecek Türkan Saylan, kadını birey olarak ekonomik bağımsızlığını kazanmış, kendine saygı duyan ve kimliğine sahip çıkan bir kadın tanımlaması yapar. Çağdaş Türk kadının öncülüğünü yapan ve bir prototip olarak görülen, eğitim ve sağlık alanında toplumsal katkıları olan Türkan Saylan 'kendi kararlarını kendisi veren, mutlaka ekonomik bağımsızlığını kazanmış, yani kendi geçimini kendisi temin eden, evlenmeye veya ayrılmaya kendi özgür iradesiyle karar verebilen, kocası tarafından aşağılanmayan, dayak yemeyen, çocuklarının önünde küçük düşürülmeyen kadındır.'(Berkan, 2009) olarak tanımlar. Bu çalışmada, çağdaş kadın Saylan'ın tanımlanmasından yola çıkılarak, "günümüz gerçeklerini yakalamış, birey olabilme olgusunu başarmış, kadın değil insan olma kimliği ile topluma kendini kabul ettirmiş kadın, çağdaş kadındır" tanımlaması yapılmıştır. Çalışmada çağdaş kadın bu tanımlama ile belirlenmiştir.

Feminizmin üçüncü dalgası yaşanan günümüz Türkiye'sinde, kadını doğrudan ilgilendiren türbana ilişkin söylemlerin içinde dahi kadına ilişkin bir yaklaşıma rastlanmaz (Ergeç, 2008). Kadının örtünme biçimi, dini platformda araçsallaştırılması ve kadının simge olarak kullanılmasının bir başka örneği olarak günümüz koşullarında gözlemlenir.

Medya ve Kadın Çalışmaları

Feminizm, teorik olarak belli aşamalarla anlatılır. Mills (2002) feminizmin tarihini kronolojik olarak farklı "üç dalga" ile açıklar. Pre-modernist veya birinci dalga feminizm, 19. yüzyıl sonlarında ve 20. yüzyılların başında Batı Avrupa ve Amerika'da kadınların oy kullanma hakkını aramayla ilgili olarak ortaya çıkar. Modernist veya "ikinci dalga" feminizm 1960 politik ve ekonomik hareketlerle ilişkilendirilir, cinsiyet ayrımcılığı ve fırsat eşitliğinin desteklenmesi ile sonlanır. İkinci dalga feminizm evrensel kadın doğası düşüncesi ile ilgili olup kadının özgürleştirilmesi fikrini destekler. Tersine "üçüncü dalga" feminizm günlük, sıradan ve temel seviyedeki cinsiyet kimliğinin yeniden yapılandırılması ve belirli iletişim pratikleri ile ilişkilendirilmektedir. Mills'e göre üçüncü dalga feminizm sosyal yapısalcılık ya da post-yapısalcı feminizm gibi, temel prensiplerden çok birleştirici bir yapısal teoriyi ima eder. Üçüncü dalga feminist çalışmalar, erkeksiliğin ve kadınsallığın, bireysel seviyeden çok kurumsal seviyede yapılanma yollarının analiziyle ilgilidir. Profesyonellik ve yetkinlik gibi klişeleşmiş tutumlara yoğunlaşır (Mills, 2002). Cinsiyetçiliği üçüncü dalgada "indirect sexism" yani dolaylı cinsiyetçilik olarak adlandırılabileceğini ima eden Mills, medyada bunun çok

rahat ve fark edilmeden kullanılabildiğini ileri sürer. İngiliz televizyonunda yayınlanan "Men Behaving Badly" isimli bir televizyon programında baskın iki erkek karakter, kadınları tanımlamak için "top totty" (alımlı kadın) kelimesini kullandığını, programda bu kelimeyle cinsiyetçiliğin abartı, ancak gizli biçimde vurgulandığı yorumunu yapar (Mills, 2008). İzleyiciler için cinsiyetçi olarak görülmeyen bu ironik yöntem, Whelehan tarafından da basit olması mümkün olmayan bir yol olarak tanımlanır (Whelehan, 2000).

Medya aracılığıyla "Öteki"nin, kültürel farklılıkların, ırkçılığın ve yabancı düşmanlığının sunumu geçmiş yıllarda esas araştırma konularıydı. Bu gibi çalışmalarda geleneksel olarak eleştirel söylem analizi ve kültürel çalışmalar yaklaşımı kullanılagelmiştir. Bütün bu çalışmalar basılı medya, internet TV aracılığıyla klişelerin üretimi ve yapılanmasına yoğunlaşırlar. Medya metinlerinde feminist okuma, hem akademik hem de politik merkezli olmuştur. Bir taraftan birçok çalışma kadın ve erkeğin gazeteler, dergiler ya da televizyon talk showlarında sunumlarını karşılaştırmıştır (Eggins ve Iedema, 1997; Kotthoff, 1997; Lalouschek, 2002; Wetschanow, 2003; Winship, 1986). Diğer taraftan feminist eleştiriler kadınsallığın inşası ve "kadın türleri" (women's genres) üzerine metinlerin farklı yapılandırılmalarına yoğunlaşır (Kuhn, 1984). Bu gibi çalışmalarda amaç ikiliği ve kamu-özel, bilgi-zevk, eril-dişil gibi geleneksel farklılığı sorgulamaktır (Marris ve Thornham, 2000, 330).

İlgili ilk çalışmalar sınıf, ırk, etnisite gibi çalışmaları içerir. Bu çalışmalarda feminist analiz, cinsiyet rollerine ilişkin medyanın söylem analizi bağlamsal yapılara ihtiyaç göstermektedir (Kotthoff & Wodak, 1997). Cinsiyete ilişkin birçok çalışma post-modern düşünceyi takip eder. Wetschanow'un çalışmalarında (2003) televizyon kadar Avusturya basılı medyasındaki kadına şiddet ve tecavüz haberlerini inceler. Sonuçlar Avrupa merkezli olsa da genelleştirilecek nitelik taşır. Medya metinlerin incelenmesinde niteliksel eleştirel söylem analizi ile niceliksel içerik analizini birlikte kullanır. Çalışmada kadın ve erkek kadar, kurban ve suçluların önemli farklılıkları da kategorize edilir. Suçlu-kurban ikiliğini tersine çevirme stratejisine başvurulur ve kadına tecavüz eden erkekleri, baştan çıkarılan pasif kurban rolünü verir ve cinsel farklarına rağmen kendilerini savunamadıklarını gözlemler. Kadın baştan çıkarıcı ve olayı başlatan olarak betimlenir ve böylece ortaya çıkan zararın suçluluğu kadına yüklenir. Niteleyiciler bu fark ve karakteristikleri işaret eden tutumlar olarak kullanılır.

Eggins ve Iedema (1997), Avustralya'daki sadece kadın dergilerinin dilini değil görüntüsel özelliklerini de araştırırlar. Bu çalışmada, Avustralya dergileri olan "New Woman" ve "She" dergileri araştırmacılar tarafından incelenir. Her iki dergi, kadın-erkek ayrımı, hetrosekseksüelliğe bakış gibi benzer konu boyutlarını vurgulamalarına rağmen, farklı izleyicilere hitap etmektedir. "New Woman", bireysel değişim aracılığıyla kadına yetki verilmesini ve böylece gerçek özgürlüğe kavuşmasının mümkün olacağını siyasi süreç olarak doğallaştırır. Tersine "She" dergisi basit ikili cevaplarla " güzel-çirkin", "iyi-kötü" , "kadın- erkek" gibi sorgulamalarla sert sınırlar yapılandırır. Yazarlar dergilerin "çeşitlilik olmadan fark"ın sunumu şeklinde değerlendirdikleri bu sonucu, mevcut durumu devam ettirme olarak yorumlar.

Feminist televizyon çalışmaları, farklı konuları vurgulamış olmasına rağmen feminist film çalışmalarıyla bağlantılıdır. Feminist televizyon çalışmaları film çalışmaları gibi eklektik olup, medya teknolojisinin değişken yapısı, tarih ve bellek, televizyonda feminist ve post-feminist söylem, sosyal alan gibi konuları ele alır. 1980'lerde izleyici çalışmaları televizyon uzun soluklu diziler üzerine yoğunlaşır. Melodramlar gibi, diziler de popüler kültürün bir biçimi olarak kabul edilir ve küçümsenir. Pasif tüketici olarak kabul edilen kadınlar, boş söylemlerle eğlendirilir. Bu çalışmalarda ortaya atılan en etkili argümanlardan birisi, bir kadının günlük yaşamındaki dizi fikrinin yer almasıdır. Programlarla bağlantısını koparmaksızın televizyona hayatında yer vermesidir. (Masciarotte, 1991; Morse, 1990; Shattuc, 1997).

Medya, söylem yapısının kuruluşuna katkı da bulunan önemli bir güçtür. Televizyon ekranlarında kadınlar için ve kadına dair çok sayıda program bulunmaktadır. Bu programların içeriklerinde moda, makyaj, evlilik, sağlık, cinsler arası ilişkiler gibi, çocuk gibi kadınların ilgi ve sorunlarına yönelmiş gibi görünseler dahi, ataerkil söylemin hakim olduğu gözlemlenir. Bu nedenle 80 ülkeden, 400'ü askın kadın iletişimci 1994 yılının Şubat ayında Tayland'da bir araya gelerek iletişim konusunu tartışarak sonuçta *Bangkok Bildirisi*'ni oluştururlar. Bildirinin esas temeli; medyanın ataerkil doğasına meydan okumak ve onu demokratikleştirecek iletişim biçimlerini teşvik etmek fikrine dayanır (Gencel-Bek & Binark, 2000).

Çalışmanın Yöntemi

Bu araştırmanın bütüncesi, dört farklı kuşak, eğitim ve alandan gelen kadının sunduğu "Haydi Gel Bizimle Ol" programının 21 videosunun incelenmesi soncu derlenen konuşmalardan oluşmaktadır. Örneklemede yer alan söylemler, gündem olarak belirlenen konuşmaların satır aralarında geçen anlamlardan oluşmaktadır. Bu söylemler, çağdaş bir kadının nasıl olması gerektiğine gönderme yaparken, normal tartışma konuları içine eklemlenmiş biçimde program akışında yer alır. İzlenen arşiv video kayıtlarında konuşmalar yazıya dökülmüş, kadın ve kadına dair söylemler belirlenmiş, çağdaş kadın paradigmalarıyla bu söylemler açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında "Haydi Gel Bizimle Ol" programının Ocak-Mayıs 2009 tarihleri arsındaki kayıtları http://www.ntvmsnbc.com/ adresinden elde edilmiştir. Elde edilen 21 video kayıt programın formatı, akış ve içeriğini belirlemek için ön izlemeye tabi tutulmuştur. Bu kayıtlardan her biri dikkatlice incelenmiş ve söylem yapılarını ortaya koyabilmek amacıyla çağdaş kadın kimliğinin ipuçlarını veren kısımlar metin haline getirilmiştir. Ön izlemede çağdaş kadın imgelerini oluşturan dört paradigma tespit edilmiştir. Çalışmanın ikinci ayağında ise eleştirel söylem çözümlemesi çalışmaları çerçevesinde, program sürecinde oluşturulan stratejiler belirlenmiştir. Metin haline getirilen bölümler eleştirel söylem analizi yoluyla yapı çözümüne girişilmiştir.

Çalışmada Eleştirel Söylem Analizi yöntemi kullanılmıştır. Eleştirel söylem analizi metin ve konuşmalardaki güç, hegemonya, sosyal ve cinsiyet eşitsizliği, ırkçılık gibi sosyal konular üzerine yoğunlaşır. Van Dijk dört ana başlık altında söylemi inceler. Bunlar; eylem, bağlam, güç ve ideolojidir. (van Dijk, 1997; 6-35). Eleştirel söylem analizi ideolojilerin dilin içine nasıl yerleştirildiği ile ilgili olması çerçevesinde Nancy Fraser (1998: 123-124) "feministlerin söylem teorisinden ne istediklerini" şu dört madde ile özetler:

- İnsanların sosyal kimliklerinin surekli olarak nasil bicimlendirildigini ve degistirildigini anlamamıza yardımcı olabilir,
- Ortak-duyu aracılığı ile sosyal gruplarin esitsiz kosullarda nasil olusturuldugunu veya olusturulmadigini anlamamiza yardimci olabilir,
- Soylem teorisi, toplumda, kulturel hegemonya sahibi olan egemen gruplarin nasil mucadele ettigini ve (yerini) saglamlastirdigini aydinlatabilir,
- Toplumsal degisim ve politik uygulamalarin ozgurlesecegine dair beklentilerin üzerine ışık tutabilir.

Fraser'in bu yorumu çerçevesinde, bu çalışmada araştırmanın soruları aşağıdaki biçimde oluşturulmuştur;

1- "Haydi Gel Bizimle ol" programında feminist ideoloji ve söylem arasındaki düzen nasıl oluşturulmuştur? çağdaş kadını tanımlayan söylemsel pratik nedir?
2- "Söylem düzenin kaynakları nasıl kullanılmıştır?" çağdaş kadın kimliğine ilişkin ne tür söylem stratejileri oluşturulmuştur?

Bu soruların cevaplarını bulabilmek için örneklemdeki konuşmaların metinlerinin eleştirel çözümlemesi için üç adımın takip edilmesi gerekir. Öncelikle söylemin tematik içeriğinin belirlenmesi, sonrasında ideolojini sunumunda kullanılan stratejilerin belirlenmesi ve son olarak stratejilerden hareketle söylemin dilsel biçimler ve yapılar açısından çözümlenmesi gerçekleştirilmiştir.

Örnek Yapısı ve Özellikleri

Örnekleme ölçütleri: Çalışmada sohbet programlarından "Haydi Gel Bizimle Ol" programı örneklem olarak seçilmiştir. "Müjde Ar'ın ve tabii ki diğer üç kadının erkek egemenliği ile dalga geçen üslubunu popüleştiren, geniş kesimlere yayan bir yapım" (Aslan, 2007) olarak tanımlanan program kadın tarafından, kadının söylemselleştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Çünkü bu, kadın olmanın genişletilmiş anlamlarının bir işaretidir.

Çalışmada bu programın seçilme nedeni, aynı dönemde yayınlanan kadınla ilintili programların ötesinde sadece kadınlara mesaj üretmeyip, hayata dair sundukları mesajlarla genel bir kitlenin hedef kitlesi olmasıdır. İlk defa, ataerkil toplum düzenini meşrulaştıran programların ötesine geçerek kadına dair düşünceleri tartışmaya açmıştır. Bu nedenle, her hafta programda geçen diyaloglar farklı zeminlerde gündem oluşturmuştur. Programı sunan kişilerin kadın olmaları ve bu kimliğin farkında olarak konuları ele almalarından dolayı ürettikleri söylemler kendi tarihlerine, kendi yaşantılarına ve toplum içindeki statülerine bağlı olarak eklemlenmiş olarak ortaya çıkmıştır. Bu söylemsel yapı, çağdaş kadın simgesini yapılanmasında keskin temeller sunarken, kadına ait söylemlerin ortaya çıkarılmasında aracılık eder.

Programın formatı:"Haydi Gel Bizimle Ol" programı ulusal ölçekte yayın yapmakta olan NTV kanalında, haftalık yayın periyodunda Perşembe akşamları 20-22.00 saatleri arasında canlı olarak sunulmaktaydı. Program yayın hayatına ilk kez 4 Ekim 2007 tarihinde başlamış ve 28 Mayıs 2009 tarihinde ise yayından kaldırılmıştır. Programın yayın süresi 75 dakikadır. Yayın sürecinde toplam 80 program yapılmış ve 180'den fazla konuk programa katılmıştır. Programın genel amacı, son programlarında Çiğdem Anad tarafından "toplumun bütün değer yargılarını, standart bakış açılarını, klişe söylemleri, ahlaki ölçüleri, ezberlenmiş doğruları sorgulamaktı" (NTV-28 Mayıs 2009) olarak açıklanır. Programda Çiğdem Anad, Müjde Ar, Pınar Kür ve Aysun Kayacı programı yürüten kişilerdir. Programı sunan dört kadın, her biri kendi alanlarında kendini ispatlamış, birey olarak topluma katılmış, kendi ayakları üzerinde durabilen kadınlar olarak tanımlanabilir. Gazeteci ve yazar olan Anad, programın dengeleyici unsuru olarak gözlemlenir. Pınar Kür, yazar kadın kimliği ile Müjde Ar ise kadın sinema oyuncusu kimliği ile Aysun Kayacı ise manken-oyuncu kimliği ile programda yer alır.

Çözümleme Ölçüt ve Çerçeveleri

Örneklem olarak belirlenen televizyon programında güncel konular konuşulmaktadır. Ancak her bir konu kadınca bir bakışla değerlendirilirken, eleştirel bakış açısı geliştirilmektedir. Tartışmalarda tek bir taraf,

zaman zaman zıtlıklar olsa da tek bir bakış açısı bulunmaktadır. Çalışmayı ilginç kılan da bu yöndür. Çünkü tek bir taraf olsa da, feminist bakışla baskın olmayan kadın kimliği tarafından tartışmalar açılmakta, gündem yaratılmakta ve baskın olmayan kadın baskın bir biçimde söylemler yaratmaktadır. Feminist ideolojiye kadının çağdaşlığının nasıl eklemlendiğinin incelenmesi, bu çalışmanın temel amacıdır. Söylem, kendi kategori ve unsurları olan birçok yapıyı sunduğu için oldukça karmaşıktır. Feminist ideoloji açık biçimde ifade edildiğinde, kolayca toplumsal yaşantı da fark edilebilir. Ancak, dolaylı ve üstü kapalı biçimde ifade edilirken, tonlama ve duraksamalarla söylemin daha az belirgin yapılarında da ortaya konulabilir. Söylem, anlamları ortaya koymakta ya da gizlemekte birçok yönteme sahiptir. İdeolojik temele oturan söylemler aracılığıyla, ideolojinin söylem düzeyinde nasıl ifade edildiği çözümlenebilir. Feminist ideolojide çağdaşlık söyleminin nasıl yapılandırıldığı, van Dijk'in (2000) ideolojik çözümleme pratikleri ile incelenebilir.

van Dijk'in modeli feminist ideoloji, çağdaş kadın imgesi ve söylemsel yapı arasında bir bağlantı kurmaya yardımcı olabilir. Bu amaçla çalışmada Eleştirel Söylem analizi kullanılmıştır. İdeolojik çözümleme pratiğinde van Dijk (2000), ideolojilerin doğasına döner ve ideolojik grupların kimliklerine ilişkin soruları çözümler. van Dijk (2006) ideolojileri sosyal bilgi ya da sosyal tutum gibi paylaşılan inançlar olmayıp daha katı, kuralcı ve doğruluğu kabul edilen düşünceler olarak görür. İdeolojiler, toplumda paylaşılan diğer inançları organize ve kontrol eder. van Dijk (2006)'a göre feminist ideoloji kürtaj ya da toplumdaki cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bilgiler ya da kadınların çalışma dünyasında engellemelerine ilişkin tutumlar gibi konularla incelenebilir. Televizyon talk showlarında kullanılan söylemlerin, ideolojilerinin çözümüyle ilgili söylem düzeni geliştirilmemiştir. Ancak eleştirel söylem analizi, dilde kullanılan kelimelerin yapıları, tarihsel ve kültürel spesifik anlamların çözümlendiği sosyal yapısal yaklaşımdır (Jørgensen and Phillips 2002). Bu çerçevede, televizyon program sürecinde kullanılan söylemleri anlam, biçim ve eylem-etkileşim düzeyinde çözümleme yapılmıştır. van Dijk'in (2000) oluşturmuş olduğu ve İngiltere Parlamentosu'nda mültecilere ilişkin konuşmaları çözümlemekte kullandığı ideolojik yapılar, çalışmada uyarlanarak kullanılmıştır. Feminist ideolojiye ilişkin söylemlerin çözümlenmesinin yapılacağı bu çalışmada, bir başka ideolojik söylem olan ırkçılığa ilişkin söylemsel yapıların çözümlendiği benzer çalışmanın yöntemlerini kullanmak çalışmayı hedefine ulaştıracaktır.
van Dijk (2000), söylemin ideolojik yapısını ortaya koyabilmek için, söylemi düzeylere ayırır. Dijk, ideolojik söylem yapılarını anlam, biçim ve eylem-etkileşim çerçevesinde aşağıdaki düzeylerde inceler;

- Anlam (meaning),
- Önerme yapıları (propositional structure)
- Biçimsel yapılar (formal structures)
- Cümle sözdizimi (sentence syntax)
- Söylem Biçimleri (discourse forms)
- Kanıtlama (argumentation)
- Retorik (rhetoric)
- Eylem ve etkileşim (action and interaction)

Yukarda belirtilen her bir düzeyin ait olduğu sosyal kategoriler de bulunmaktadır. Dilde geçen feminist ideolojik söylemleri ortaya çıkarmak için, çalışmada bu düzeyler kullanılarak çözümleme yapılmıştır. Van Dijk (2000)'ın "Ideology and Discourse" çalışmasında olduğu gibi, kategorilerin her biri, kendi başlıklarında alt sınıflara ayrılarak çözümlenmiştir. Söylemlerin hangi tarihlerde programdan alındığı, her bir söylem yapısının yanında parantezle belirtilmiştir.

Çözümleme Kategorileri

Anlam

Bir iletişim aracı olan dil, tüm aktarım dizgilerini kapsarken, anlamı da kapsamına dahil eder. Söylem, herhangi bir araç değil anlam yüklü bir olgudur. Laclau ve Mouffe (2008), anlamı açıklarken dil yolu ile değil söylem yoluyla ona ulaşılabileceğini söylerken, anlam ve söylem arasında dolaysız bir ilişki kurar. Fairclough ve Wodak (1997, 271-80) eleştirel söylem çözümlemesinin ana fikrini belirtirken söylem ideolojik çalışmadır yorumunu yaparlar. Anlam ve söylem arasındaki ilişkinin kesişme noktası ise ideolojidir. Çünkü ideoloji söylemin herhangi bir boyutunda yer alırken esas "anlam"da açık biçimde kendini ortaya koyar. Bir söylemi başlatan öncelikle konudur. van Dijk'a göre söylemin küresel anlamı vardır ve bu da konular ya da temalardır. Fairclough (2003; 205) her toplumsal pratik; aktiviteler, konular ve konuların sosyal ilişkileri, nesneleri, zaman ve yeri, bilinç, değer ve söylemi içerir iddiasını öne sürerken konuyu ön plana çıkarır.

Konu, söylemin ne ile ilgili olduğunu anlatır. Örneklem olarak belirlenen "Haydi Gel Bizimle Ol" programında her hafta farklı konulara değinilmektedir. Bu konular o hafta içinde meydana gelen konulardan oluşmaktadır. Anlamı bir üst çatıya taşıyabilmek için konulara ihtiyaç vardır. Söylemin konu ya da tema gibi evrensel anlamları da vardır. Feminist yaklaşımda incelenmeye çalışılan çağdaş kadın paradigmaları, konulaştırılır. Programın genel olarak tamamı incelendiğinde, programın içeriğinin çağdaşlık paradigmaları olan, eğitim, laiklik, cinsellik ve sanat başlıklarında oluşturulduğu, ayrıca ekonomi, siyaset ve yoksulluk gündeminin de konuşulduğu gözlemlenir. Program kadınlar tarafından sunulmakla birlikte kadını doğrudan

ilgilendiren konulardan çok toplum içinde yaşayan kadın anlayışıyla, o hafta içinde meydana gelen olaylar konu olarak seçilmektedir. Örneğin, Ocak ayının ilk haftasındaki programda; Türkiye'deki değişimlere ilişkin yapılan bir araştırma, Kürtçe dille televizyon yayının yapılması, Melih Gökçeğin adaylığı, yeni yıl dilekleri, ekonomik kriz çerçevesinde tartışmalar yapılmıştır (01 Ocak 2009). Yine 26 Şubat 2009 tarihindeki programdaki konu başlıkları, THY uçak kazası ve bu kazanın medyada nazarla ilişkilendirilmesi, Yıldız Tilbe-İbrahim Tatlıses ikilisinin programda tartışması, İngiltere'de ölmek üzere olan Jade Goddy'nin canlı yayında ölümünün yayınlanması, rahim ağzı kanserinin aşısının yapılması, töre cinayetleri olduğu gözlemlenmiştir.

Kadına ilişkin konular ise farklı konu başlıkları içinde yerleştirilmiş olarak söylemler içinde yer alır. İlgili her konu başlığına kadın ya da kadına ait bir olgu eklemlenmiştir. Yeni yıl dileklerine yer verilirken "...kadınların şiddet görmediği bir dünya istiyorum..." (01 Ocak 2009) denilmektedir. Bütün bu eklemlemeler ataerkil söylemleri eleştiren feminist söylem yapısı ve dolayısıyla bu söylemleri üreten kadın kimlikleri ve modernite çerçevesinde ortaya çıkmaktadır.

Aktör tanımı: Programda aktörler kendilerini laik düzlemde olumlu kendini sunma, olaylara ilişkin bakış açılarında ve kendilerinden verdikleri örneklerle konumlanırlar. Olumsuz ötekini sunan aktörler, çağdaş, eğitimli ve meslek sahibi kadınlar olarak programda tartışmaya ve eleştirmeye ait işlevlere sahiptir. Bu işlevlerini ve taraf oldukları konumları söylemlerinde açık biçimde belirtirler;

"....Amacımız; toplumun bütün değer yargılarını, standart bakış açılarını, klişe söylemleri, ahlaki ölçüleri, ezberlenmiş doğruları sorgulamaktı..." (28 Mayıs 2009)

"...Milliyette Hillary Clinton'un bizim program gelmesine ilişkin "Ilımlı İslama No" manşeti ile çıktı. Altına da bizim fotoğrafımızı koydu. Bu, bize çok anlamlı geldi. Çünkü biz birazda böyle algılanmıştık..." (12 Mart 2009)

Çıkarsama ile olumsuz ötekini sunma: Kadın ve erkeğin iki farklı grup olarak sınıflandırılmasında, kadına erkeğin karşısında olumlu anlam yüklerken erkeğe olumsuz anlam yüklenir. Erkek, kadın için bir tehdit, hayatını ve kendini gerçekleştirmede karşı bir güç olarak söylemselleştirilir. Neden- sonuç çıkarsamasıyla olumsuz öteki diyaloglar arasında yerini alır.

"kadının libidosunu öldüren erkeklerdir. Erkekler aşağıya doğru çöküş devrine geçtikleri vakit başlıyorlar kadını aşağılamaya yok oran sarktı, buran bilmem ne!.." (21 Mayıs 2009)

"Kadının libidosu ölmez, bunları planlayan erkektir..." (21 Mayıs 2009)

"..menopoza girdiğinde kadınlar kocalarından saklıyor...adetim var gelme yanıma mı diyorlar...bu tamamen erkeklerin yüklediği bir şey. Erkeğin karşısında suçlu durumuna düşeceği için saklıyor...çünkü hemen menopozlu kadın diye laf yapıştırıyor..."(21 Mayıs 2009)

Eğitime ilişkin söylemlerde de bu çıkarsama kullanılır. Burada olumsuz taraf, eğitime karşı çıkan erkek hegemonyası sunulur. Eğitimine karşı çıkılan kişiler, kadınlardır.

"... Genç kızların okutulması bunların gündeminde değil ki. Bunların gündeminde kadın evde oturtulacak ve çocuk yapacak..." (21 Mayıs 2009)

"...Güvensiz ortam ama eğitim sisteminin bunda payı var. Öyle güvensiz ortam ki güzel bir insan yetiştirmek için kimsenin kafa patlattığı yok, koyun gibi not alan çocuklar..." (5 Mart 2009)

İmalar : Söylemeden nasıl anlatılır sorusunun cevabı imadan geçer. Medya metinlerinde sıklıkla kullanılan ve esas olaylara gönderme yapan çarpıcı başlıklar, etkileyici program girişleri, bilginin bir kısmını ifade eder. Kalan kısmını anlamak için ideolojik bilginin arka planına başvurulur. İzleyici, bilginin eksik kalan kısmını kendi zihninden tamamlar.

" Trabzon'da zihni sinir projesi var. Su kirliliğini, küresel ısınmayı protesto etmek için kız çocuklarının saçlarını kestiler. Başlarını örtemeyince bari saçlarını keselim dediler herhalde ilköğretimde başlarını örtemeyince ...Bu yeni bir şey değil. Saçlara düşman bir ülke. Saç bir kadın için çok önemli. Bu yüzden kapatarak, örterek, keserek bir şeyler yapıyorlar." (5 Mart 2009). Başörtüsüne bir gönderme yapılır ve laiklik karşıtı düşünce imalı biçimde eleştirilir. Buradaki özne erkek ve hegemon olan kesim olarak ima edilir. Mağdur ve ezilen kadın iması cümlenin içine yüklenir.

"...kadınlar uzun süre yalnız yaşam sürdüklerinde daha üretken ve daha sağlıklı oluyorlar.. Daha sağlıklı oluyorlar mı bilmem ama daha üretken oluyorlar..." (22 Ocak 2009)

Kadının erkeksiz bir yaşamda daha rahat olacağı bir başka ima olarak karşımız çıkar.

Ön varsayım (anlam): Ön varsayımlar, doğru ya da yanlış olması önemsiz olup, doğru olarak kabul edilen önermelerdir.

"...Son yıllarda kadınların toplum içindeki yeri çok geriledi. Gittikçe geri plana itiliyoruz ve sesimizin kesilmesi isteniyor." (7 Mart 2009)

"...Kariyersiz bir kadının hayatta sıfır olduğuna inandım. Kariyerli bir kadının üslubu, duruşu, hayattaki güveni, daha güçlü olması bambaşka oluyor...Çalışmayan kadın eşit olamaz...kadının çalışması kadını özgürleştiriyor..." (12 Mart 2009)
Programda sanat anlayışına bakış, ötekilerin bakışları aracılığıyla ortaya konulurken varsayımlardan hareket ediliyor.
"...Resim, edebiyat dersleri palavra olarak görülüyor ve olduğu zaman kaldırılıyor..." (5 Mart 2009)

Sınıflandırma (anlam); İnsanlar etrafındakileri sınıflandırma eğilimindedir. Programdaki tartışmaların en tipik özelliği kadının ikinci sınıf vatandaş olduğu ve erkeğin öncelikli olduğunun vurgusunun yapılmasıdır. Sınıflandırma yapılırken kadının toplum tarafından ikinci sınıf olarak nitelendirildiği vurgusu yapılır. Bu koşullarda erkek birinci ve öncelikli sınıftadır. Kadın ise engellenen ve ötekileştirilen konumundadır.
"...Kadınlar ikinci sınıf vatandaş oldukları için ben bunu istiyorum dediğinde dur bakalım cevabını alır..." (5 Mart 2009)
Genel ideolojik strateji, olumlu kadın kimliğini sunma ve olumsuz ötekini sunmadır. Bu olumsuz öteki erkek, siyasi iktidar ve kendinden olmayan şeklinde ortaya çıkmaktadır. Programda bu olumlu kendini, olumsuz ötekini sunmada aşağıdaki örnekler verilebilir.
"...parası olan erkek kadın üzerinde egemenlik kurmak istiyor..." (5 Mart 2009)
"...kadın milleti erkek milletinden daha fazla kendini geliştirmek istiyor. Tabi geliştirmek ister...bizde kadın hep geride kaldığı Türkiye'de kendini ikinci sınıf vatandaş olarak gördüğü için gelişmelerde de öncülük ediyor. Çünkü onun kazanacağı şey var, erkeklerin kaybedeceği şeyler var...Kadın bir şeyler kazanmak için toplumsal gelişmenin lokomotifi olabiliyor..." (8 Ocak 2009)
"...kadınlar engellilerden farklı değil...Zaten onu aramıyoruz. Siyasette kadın var mı? Yok zaten Allah aşkına her seçimde moralimi bozayım..." (2 Nisan 2009)
"...Türkiye'de kadınlar ikinci sınıf vatandaş oldukları için özgürce söyleyemiyor. Ben bunu istiyorum diyemiyor. Diyemediği için adamı istediklerini yapabilmesi için idare ediyor. Dolaylı bir şekilde istediğini elde ediyor..." (5 Mart 2009)

Önerme yapıları
Programda cinsiyet eşitsizliği ve kadının sorunlarına üzerine yapılan tartışmalarda standart savlara ya da geleneksel temalara dayandırılır. Kadınların yaşadığı sıkıntılar, bu sıkıntıların çözümsüzlüğü ataerkil düzene, var olan toplumsal yapıya ve ön kabullere bağlanır.
"...kadını aile içine hapseden bir anlayış var...son derece muhafazakar...zihniyet kadınları daha kolay dışlıyor..." (14 Mayıs 2009)
"...Kadınların birbirlerine ettikleri bu iki çift laf mesele haline geliyor. Her şeyin müsebbibi kadınlar olarak görülüyor. İşsizliğin nedeni de kadınlar olarak görülüyor..."(19 Mart 2009)
"...Güneydoğudaki töre cinayetleri de aynı kültürün parçası değil mi, kimine namus diyor, kimine aşk diyor, kimine yolda giderken canım sıkıldı vurdum diyor...Uzaktan aşık olacak, dokunmayacak, " (26 Şubat 2009)
"...ataerkil düzen olduğu gibi devam ediyor...Kadınlar mal gibi alınıyor, satılıyor. Ona vermedin, yok bana vermedin. Sanki bir maldan konuşur gibi..." (7 Mayıs 2009)
Genç bir kızın öldürülmesine ilişkin bakış açıları sorgulanırken programda kadına ilişkin satndart savlar eleştirilir.
"...Önemli olan bu zihniyet. Bu zihniyet her yerde her yerde...kadınsan bir kadına en rahat belden aşağı vurulur zaten hepimiz yaşıyoruz. Kızın kafası kesilmiş hala suçlu olan o..kadınsan sana en büyük hakaret bu ..." (30 Nisan 2009)

Biçimsel yapılar
Kadın, kadın hakları ve kadın sorunlarına ilişkin programdaki tartışmaların belirli sözlüksel parçalardaki temel düşünce ve inançları ifade etmesi gerekir. Kadının insanca yaşaması, modern dünyaya ait haklarına kavuşmasına işaret eden, dolaylı olarak erkeğin olumsuz özelliklerini sunan genel ideolojik stratejisini sözlükleştirme düzeyinde yerine getiren olumsuz ifadelerle sonuçlanır. Kadın için ötekilerin söyleminde "ikinci sınıf vatandaş", erkek için "azgın teke", "erkek milleti" Kadın için mal ifadesinin kullanılması bunlardan bazılarıdır. Olumlu kadın söylemlerinde "biz kadınlar",

Kanıtsallık
Programda tartışılan konulara ilişkin, delil ya da kanıt sunulma yoluna gidilir. Böylece düşüncelere ilişkin ikna edicilik arttığından daha akla yakın görülür. Bu, var olan olaylar ya da otoriteler kullanılarak gerçekleştirilir. Daha öncesinde insanlar bu konuyu başka yollardan duymuş ya da okumuş olabilir. Bu inanılırlığın aktarılmasında önemli bir yoldur.

"...Mardin valisi diyor ki kızlar için ayrı okul açılsın... Diyarbakır'da da bir kız çocuğu intihara kalkışıyor. Kız çocuklarına hiç acımıyorlar...Anne babadan ayrılıyor, 75 yaşındaki bir adamla evlendiriliyor çocuk okula gidemediği için intihar ediyor, devletin kız çocuğu okusun kurtulsun desin.. Konya'da belediye başkanı, başkan olmuş, yaptığı ilk iş kız voleybol takımını kapatıyor..." (30 Nisan 2009)
"...Kız çocuğu cinsel taciz görüyor. Psikolojik etkisi yoktur diye rapor veriliyor...." (01 Ocak 2009)
Yine laiklikle ilgili yaklaşımlarda söylem yapısı olarak kanıtsallığa başvuruluyor.
"...barbi bebekleri müstehcen buldular. Çünkü, modernliği temsil ediyor. Tesettürlü değil" (21 Mayıs 2009)

Karşılaştırma: Programda karşılaştırmalar daha çok kadın-erkek ya da cinsellik temelinde ortaya çıkar. Bu karşılaştırmalarda erkeğe olumsuz bakış yüklenirken, kadın yüceltilir. Bunun dışında var olan iktidara karşıtlık, biz ve onlar kurgulanması ile açıkça görülür. Programda kendi gibi düşünenlerin aynı kategoride bahsedildiği görülür. Programda kadınca bir dil tercihi yapılmıştır. Olay ve olgularda kadının öteki olarak söylemselleştirilerek konu edilir. İncelen programlarda kadın ve erkek karşıtlık düzlemine sıklıkla karşılaşılır. İdeoloji, biz ve bizden olmayanlar gibi iki grubun çıkarları söz konusu olduğunda ortaya çıkar. Programda söylemsel yapıda ortaya konulan zıtlık kadın ve erkek zıtlığı ile iktidar, ötekileştirilmeyle yaratılan bir zıtlık vardır.
"..yurt dışında yapılan bir araştırmada erkeklerin cinsel gücü 20 yaşından itibaren aşağıya doğru düşmeye geçiyor, kadınların ki yükseliyor. Erkeklerin ki gide gide dibe vuruyor...en yüksek libido 70 yaşındaki kadınların mı?..." (21 Mayıs 2009)
Kadının olumsuz özelliklerin sebepleri öteki olan erkeğe dayandırılır.
"...kadınlar erkeklerden daha entrikacıdır. Bunu birbirimizden saklamayalım kadınların zekası daha kıvrımlıdır. Entrikaya yatkındır. Şeytanlık kadınlardan sorulur.....Neden öyledir. Çünkü erkekler istediklerini söylerler ve elde ederler. Kadınlar ikinci sınıf vatandaş oldukları için ben bunu istiyorum dediğinde dur bakalım cevabını alır. Kadın başlar entrikaya..." (5 Mart 2009)
"...Bir kadın kocasını aldatırsa ömür boyu, mezara kadar götürür. Erkek ise saklayamaz mutlaka söyler... "(5 Mart 2009)
"...Başarıda illa erkekler örnekler veriyor. Niçin kadınlar için başarıyı konuşmuyoruz?..." (26 Şubat 2009)

Retorik
Abartmalar anlamın niteliğini arttırır. İkna edici söylemleri teknik ve güzellik ölçütlerine göre ele alan retorik, bir söylem sanatı ve kuramı olarak kabul edilir. Bir çeşit retorik olan abartmalarda, kadınların olumlu kendini sunma ve erkeğin olumsuz ötekini sunma çerçevesinde cinsellikle ilgili tartışmalarda, erkeklerin olumsuz eylem ve özellikleri abartılı ifade edilebilir. Bu tip abartı erkeklerin sanat anlayışı çerçevesinde baleye olan bakışı ve erkek kimliğine ilişkin oluşturulan söylemlerde abartı biçimde yer bulur. Burada "erkekliğin gitmesi" abartma olarak nitelenir.
"...Erkekliğin, delikanlılığın böyle silahla olmayacağı önce anlamak gerekiyor. Tayt giymekle erkeklik bozulmuyor, dans etmekle de erkelik bozulmuyor. Erzurum'da erkek çocuklarını baleye göndermiyorlar.. Niye tayt giyince erkeklik bozuluyor...ne çabuk bozuluyor erkeklik..niye iki santim kumaşla erkeklik gidiyor. Ne çabuk gidiyor, ne çabuk yerine geliyor. Bir şey oluyor geliyor. O zavallı İtalyan kadına bir kişi tecavüz etti dedik. Arkadan nerdeyse bir minibüs dolusu adam çıktı. Hemen cinselliğimiz ya çok kabarıyor ya da gidiyor..her olay bizi mahvediyor. Hemen bir şeyler oluyor bize. Bu bale işi bizde de sevilmez. Devlet katında da sevilmez. Biz de olmaz lafı var mesela.. keşke adam olmayı baleyle taytla ölçenlerle, aslında Rolex saatle ölçenler eşdeğer ...kala kala bir kol saati mi kalıyor erkeklikte... Bilim adamları, sanatçının başarı ile ilgisi yok. Başarının ölçüsü para oluyor..." (26 Şubat 2009)

İroni : İroni, söylenen ya da yapılan eylemin, ciddi görüntüsü altında, karşıt söylenceyi ya da eylemi, çelişki noktasına çekmeyi hedefler. Aslında ezilse de ikinci sınıf olarak görülse de kadının güçlü ve baskın olduğu zaman zaman vurgulanır. Burada yine de kelimesi bu ironiyi ortaya koyar.
"...Yine de dünya da dominant olan kadınlar. Her ne kadar erkek egemen olarak görülse de her zaman erkekleri yönetenlerin kadınlar olduğuna inanıyorum..." (12 Mart 2009)
"...Kadınlar harekete geçiyor. Lider eşleri çocuklara, kadınlara yardım için aslında çok güzel bişey başlattılar...ama etkisinin ne olacağı şüpheli...dünya kamuoyunun dikkatini çekebilir...erkekler durmadan savaştığına göre kadınlara barış için çok iş düşüyor...MÖ 411 Aristoteles'in oyunu Atinalılarla Spartalar arasındaki savaştan yılan Atinalı kadınlar savaşa hayır demek için cinsel perhiz uyguluyor..." (8 Ocak 2009)
"..Kadının kişiliği olmalı, kendi tavrı olmalı, karşısındakinin kölesi olmamalı...Birinden para nasıl isteyeceğim, pabuç alacağım nasıl diyeceğim...aman kızım ayaklarının üzerinde dur, istediğini seç... "(5 Mart 2009)

Sayı Oyunu: Birçok iddia güvenilirliği belirtmek için, iddiayı güçlendirmek için kullanılır. Aynı zamanda tarafsızlığı da sayı oyunları kolayca sağlar. Rakamların kullanılması iknayı güçlendirir. Kadınların cinsel hayatlarına ilişkin yapılan araştırmalarda rakamlar kullanılarak ikna arttırılır.
"...Uludağ ünv bir araştırma yapılmış. Türkiye'de beş kadından biri hayatında cinsel yönden hiçbir zaman tatmin olmamış. Üç kadından biri zaten cinselliği istemiyormuş... Kadın zaten ben seviyorum, istiyorum demeye utandığından öyle bir sonuç çıkmıştır bence beşte bir biraz düşük bir rakam beşte ikiden fazla olabilir..." (22 Ocak 2009)
Çocuklara aile içinde uygulanan cinsel istismar ve ensestin çarpıcılığını vurgulamak için yine rakamlara başvurulur.
"...Her iki çocuktan birisine cinsel istismar uygulanmaktadır..."(22 Ocak 2009)

Etkileşim ve bağlam

Teun A. van Dijk'a (2000) göre etkileşim söylemde bilişsel sürecin sonucunda ortaya çıkar. Toplumsal alandaki sosyo-kültürel bilgi, grup ideolojisini, sonrasında grup tutumunu ve sonunda grup bilgisini oluştururken etkileşim söylemi yaratır. Günlük yaşamda etkileşimin devinimsel biçimi söylemdir. Söylemde anlam ve biçimden sonra temel bileşimlerden üçüncüsü etkileşim ve bağlamdır. Özellikle etkileşim van Dijk'ın çalışmalarında önemli bir biçimde yer bulur ve şu soruyu sorar; "konuşma eylemi konuşmacı veya sosyal grup tarafından mı farklılaştırılır?" Bu soruya cevabı hayır olur. Çünkü günlük yaşamda etkileşim makro ve mikro seviyede ortaya çıkar. Mikro seviyede, ırkçı bir kişinin ayrımcılığa ilişkin parlamentodaki konuşmaları mikro seviye olarak kabul edilirken, ırkçılığa ilişkin yasalaştırma çalışmalarına ilişkin etkileşim makro seviyedir.

Tartışma ya da program belirli bir etkileşim düzeyinde ve bağlamında ortaya çıkar. Söylem yapılarına ilişkin diğer çözümleme kategorileri feminist söylemin anlam düzeylerini, biçem, retorik gibi yapısal özelliklerini ele alıyor ve kadınlara ilişkin söylemlere başvuruyor olsalar da program dört kadın ve programın ortalarına doğru davet edilen konuğun etkileşimi şeklinde ortaya çıkar. Programda tartışılanlar ele alınan güncel konular, programın ortamı yani canlı yayın ve bir stüdyoda gerçekleşmesi, farklı rol ve geçmişe sahip dört farklı kadının bilişsel özellikleri gibi etkileşimsel bir çerçeve ve bağlam içinde tanımlanabilir ve açıklanabilir. Aşağıdaki eylemler, programdaki güncel etkileşimi ve feminist ideolojinin söylem içindeki etkileşimini gösterir;

- prime time'da canlı yayınlanan ve hedef kitlesi olan bir televizyon programı,
- programda dört kadının zaman zaman çatışması,
- her bir kadından diğerini eleştirmesi,
- her bir kadından diğerini övmesi,
- her bir kadının diğerini kontrol etmesi,
- program sürecinin bir yönetmen tarafından kontrol edilmesi,
- belli bir etki yaratmak için güncel ve tartışmalı konuları seçmek,
- Konuları tartışırken taraf olma,
- Gündemden uzak konuların tartışmaya açılması,
- Programda tartışan kişilerin kadın olması,
- Konukların genel olarak erkek olması,
- Tartışmaların televizyon tekniğine göre yönlendirilmesi,
- Doruk noktanın yaratılması,

Sonuç

Söylemin düzeni kapalı ya da katı bir sistem değildir. Güncel etkileşimler içerisinde gerçekleştirenler tarafından riske atılan açık bir sistemdir. Bu çalışmada çözümlenen kategoriler feminizmi ve bu bakışın getirdiği çağdaş kadın, kadın karşıtlığı ve erkek karşıtlığı ile ilgili şeyleri göstermektir. Kadınların erkeklere ilişkin feminist ideoloji temelli düşüncelerinin, erkek-kadın karşıtlığının kurulması ve feminist söylemin bütün özelliklerini büyük ölçüde denetleyen kadının kendini olumsal sunma, erkekliğin ve hegemonyayı olumsuz sunma stratejisi sayesinde söylemi ne kadar güçlü etkileyebileceğini göstermektir.
Feminist söylem, hem bu söylemden uzaklaşarak hem de stratejileri tersine çevirerek, ataerkil söylemlerin zararlarını tersine çevirmiştir. Ancak feminist söylem, ataerkil söylemden beslenen basmakalıp yapılarla, bir anlamda ataerkil söylemi yeniden üretmiştir. Çeşitli kategoriler ve örneklerle ilgili kısa çözümlemeler, medyada feminist söylem ve bu söylemin belirli yapıları ve hareketlerinin temeli, feminist söylemin daha geniş toplumsal-politik konularda nasıl rol oynadığına ilişkin tespitler sağladı. Böylece baskın kadın söylemleri ile kadına ilişkin sorunların nasıl irdelendiği, kadınlara ilişkin ötekilerin ne tip söylemler ürettiğinin kadın bakışı ile ortaya çıkarılması, kadının toplumda nasıl ve niçin ikincileştirildiği kurulan söylem stratejileri ile belirlenmiştir. Çağdaş kadına ilişkin ip uçları cinsellik, laiklik, eğitim ve sanata ilişkin söylemlerde tespit edilmiştir. Cinsellik doğal bir süreç olarak söylemselleştirilirken, laikliğe vurgu yapılıyor. Kadının eğitimli olması ve sanata yakın

duruşu yine kodlanan söylemlerle olarak tespit edilmiştir. Modern kadın cinselliğini ve kadınlığını rahat yaşayan, eğitimli, laik düzene bağlı ve sanatı hayatın içinde kabul eden bir portre olarak çizilir. Verilen kategori ve örnekler feminist ideolojinin söylemi nasıl etkilediğini göstermektedir.

Çağdaş kadın göstergelerinden olan laiklik, eğitim, cinsellik ve sanata söylemsel stratejiler öteki üzerinden üretilen söylemlerle yapılandırılmıştır. Laik olduğunu anlatabilmek için baş örtmek isteyen erkeklere karşı çıkılmış, eğitimin kadını özgürleştireceği ima edilirken yine özgürlüğün erkek hegemonyasından kurtuluş olarak ima edilmiştir. Cinsellik programda olağanlaştırılmaya çalışılmış, kadınsı söylemlerle bu desteklenmiştir. Sanata ilişkin söylemlerde yine öteki üzerinden stratejiler üretilmiştir.

"Feminizm içinde kadınlar olarak kadınlar adına konuşma gereği vardır. Ancak bu yapıldığı anda muhalefetle karşılaşır. Kadınlar tanımlanmayan bir istekler alanı haline gelirler (McRobbie, 1999; 106)" yorumunda olduğu gibi, "Haydi Gel Bizimle Ol" programı da sadece program süresince ürettiği söylemlerle değil, program sonrasında ana akım medyanın ürettiği haber ve içeriklerle toplumsal gündemde yer almıştır. Bu çalışmanın diğer önemli sonucu, kadına dair söylemsel stratejilerin oluşturulamadığının görülmesidir. Program ataerkil söylem düzenlerini eleştirirken, bu söylemlerin yeniden üretilmesine neden olmuştur. Programda sadece cinselliğe ilişkin söylemlerde kadına ilişkin söylemler kullanılmıştır. Bu yeniden üretim ataerkil söylemleri güçlendirme işlevi görürken, kadının olumsallığı ve gücüne ait söylem stratejilerinin geliştirilmemiş olması da yine ataerkil düzenin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Çalışmada ideolojik söylemsel yapıların açıklanması tamamlanmamıştır. Kapsam ve zaman gibi faktörler nedeniyle çalışma söylem yapılarının açıklanmasında sınırlı kalmıştır. Çalışmanın devam eden kısmında yapılacak yeni çözümlemeler, feminist düşüncenin medyada yer bulmasına ilişkin yeni yorumlar getirecektir.

KAYNAKÇA

Aslan, Özlem (2007) "Hadi Gel Bizimle Ol Nimet Demir'le Olmadı" http://bianet.org/biamag/kadin/102830-haydi-gel-bizimle-ol-nimet-demir-le-olmadi. erişim.10 Kasım 2007

Berkan, İ. (2009) "Çağdaş Kadın nedir?" Radikal. 20.05. 2009

Berktay, F. (2004) "Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye" Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları. No 7. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi.

Çaha, Ö. (1996) Sivil Kadın (Türkiye'de Sivil Toplum ve Kadın). Çev: Ertan Özensel. Ankara: Vadi Yayınları.

Eggins, S. and Iedema, R. (1997) 'Difference Without Diversity: Semantic Orientation and Ideology in Competing Women's Magazines', in R. Wodak (ed.) *Gender and Discourse*.London: Sage

Fairclough, N. (1998) "Political Discourse in the Media: An analytical Framework" Approaches Media Discourse. Ed: Allan Bell ve Peter Garrett. Oxford: Blackwell Publishers.

Fraser, Nancy (1998). The Uses and Abuses of French Discourse Theories for Feminist Politics. In: Marinello, Silvestra & Bove, Paul A. (Eds.) Gendered Agents-Women and Instituonal Knowledge, London: Duke University Press

Gencel-Bek, M., M Binark (2000) Medya ve Cinsiyetçilik. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi yay.

Jorgensen, M., L. Phillips (2002) Discourse Analysis as Theory and Method. London:Sage

Kızılçelik, S., Y.Erjem. (1996) Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü İzmir: Saray kitabevi.

Kotthoff, H. and Wodak, R.(1997) Communicating Gender in Context. Amsterdam: John Benjamins.

Lazar, M. M. (Ed.). (2005). Feminist critical discourse analysis. Gender, power and ideology in discourse. New York: Palgrave Macmillan

Marris P.,and S. Thornham (2000) Media Studies: A Reader . New York: New York University Press

Masciarotte, Gloria-Jean (1991) "C'mon, Girl: Oprah Winfrey and the Discourse of Feminine Talk" ss. 81-110 i *Genders*, nr.11

McRobbie, A. (1999) Postmodernizm ve Popüler Kültür Çev: Almıla Özdek. İstanbul: Sarmal yay.

Mills, S. (2002) Third Wave Feminism Linguistics and the Analysis of Sexism and Naming Practices. Plenary lecture at IGALA 2, University of Lancaster, UK

Morse Margaret (1986) "The Television News, Personality and Credibility: Reflections on the News in Transition" i Tania Modlesky (red.) *Studies in Entertainment.* Bloomington: Indiania University Press.

Saktanber, A. (1990) "Türkiye'de Medyada Kadın: Serbest, Müsait Kadın veya İyi Eş, Fedakar Anne". Kadın Bakış açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın. Der: Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim yay. S: 195-215.

Sancar, S (2003) "Üniversitede Feminizm, Bağlam, Gündem ve Olanaklar" Toplum ve Bilim Dergisi. Güz (97).

Shattuc, Jane M. (1997) TV Talkshows and Women. New York, London: Routledge

van Dijk, T. A. (2000) Ideology and Discourse. A Multidisciplinary Introduction. An internet course for the Universitat Oberta de Catalunya, July.

Van Dijk, T.A. (2006) Ideology and Discourse Analysis. Jornal of Political Ideologies. 11(2), 115-140

van Dijk, T. A. (1997) Discourse as Social Interaction. London: SAGE Publications Ltd.

van Dijk, T. A. (2008) Discourse, knowledge, power and politics- Towards Critical Epistemic Discourse Analysis. Lecture CADAAD 2008, Hertfordshire, 10-12 July

Wetschanow K. (2003) A discourse -analytical study of the politics of representation in Austria. Unpublished dissertation. University of Vienna.

http://www.ntvmsnbc.com/